

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Næringskomiteen på Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
IKR/tfo

Vår ref
26/740-

Dato
24. april 2026

**Anmodning om uttalelse - Dokument 8:266 (2025-2026)
Representantforslag om styrking av Norges matberedskap**

Jeg viser til brev fra Stortingets næringskomite datert 9. april 2026 og til representantforslag 266 S (2025-2026) om styrking av Norges matberedskap fra Stortingsrepresentantene Geir Pollestad, Siv Sætran og Ole Herman Sveian.

Representantene har fremmet følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av både såkorn og såfrø, slik at landets bønder sikres tilgang ved avlingssvikt, importstans eller andre ekstraordinære situasjoner.*
- 2. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med beredskapslagring av matkorn til seks måneders lagring innen 2030.*
- 3. Stortinget ber regjeringen etablere beredskapslagring for nødvendige matvarer hos dagligvarekjedene i alle regioner i Norge*
- 4. Stortinget ber regjeringen utrede insentiver eller reguleringer som kan styrke desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat, slik at sårbarheten ved dagens sentraliserte strukturer reduseres.*

Svaret er utarbeidet i samarbeid med næringsministeren som har vurdert forslagene som er innenfor hennes ansvarsområde, det vil si forslag nr. tre og fire.

Jeg er enig med forslagsstillerne om at Norge står overfor et krevende beredskapsbilde og at uro i verden, geopolitiske spenninger, pandemi og klimaendringer tydeliggjør sårbarheter i de globale forsyningskjedene. Situasjonen er belyst av blant annet Totalberedskaps-

kommisjonen som forslagsstillerne selv peker på, men også av andre, som Forsvarets forskningsinstitutt som nylig har levert rapporten «Nasjonal forsyningssikkerhet i krise og krig – sårbarheter, konsekvenser og tiltak for mat og drivstofforsyningen». Analysene viser at den sterke satsingen regjeringen Støre har gjort for å styrke jordbruket og norsk matproduksjon siden den tiltrådte i 2021 har vært riktig og må fortsette. I dette arbeidet vil vi legge ny kunnskap til grunn, og vi vil nå blant annet gå gjennom FFI-rapporten og vurdere forslagene som er fremmet der.

Norge har viktige systemer for forsyning av varer og tjenester, herunder mat, takket være tett og godt samarbeid med næringslivet. Samtidig vet vi at vi vil være sårbare i en alvorlig krise, og vi må derfor styrke forsyningssikkerheten. Regjeringen har derfor styrket Nærings- og fiskeridepartementets (NFD) rolle i arbeidet med å koordinere forsyningssikkerheten.

Kontinuerlig norsk produksjon, ivaretagelse av produksjonsgrunnlaget og velfungerende handelssystemer er grunnpilarene for matsikkerheten. Matsikkerhet er en hovedbegrunnelse for regjeringens betydelige satsing på norsk jordbruk siden den tiltrådte. Gode inntektsmuligheter i jordbruket er sammen med økt markedsrettet produksjon en forutsetning for å opprettholde jordbruk i hele landet, øke selvforsyningen og verdiskapingen, samt forsyningsberedskapen for mat.

1. Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av både såkorn og såfrø, slik at landets bønder sikres tilgang ved avlingssvikt, importstans eller andre ekstraordinære situasjoner.

Beredskap for å ha såkorn og såfrø tilgjengelig er en viktig del av egenberedskapen til aktørene i verdikjeden. Den enkelte bonde kan ha begrensede muligheter for overlagring mellom sesonger, men god planlegging og tidlig bestilling vil alltid være fornuftig for den enkelte. Leverandørene av såvare vil ha noe større mulighet til å gjøre tiltak for å sikre sin leveransesikkerhet. Dette vil være en naturlig del av deres forretningsstrategi fordi såvare er starten på verdikjeden de er viktige aktører i videre, og mangel på såvare vil fort få store konsekvenser for dem som aktører i senere ledd.

Korn er i en særstilling når det gjelder matvareberedskap. Kornet er lagringsstabil, har høy energitetthet og kan brukes både til mat og fôr. Å ha beredskap for såkorn er derfor et viktig element matvareberedskapen. Det bevilges per i dag 15,5 millioner kroner over jordbruksavtalen for ordningen med beredskapslagring av såkorn. Formålet med ordningen er å bidra til tilstrekkelige forsyninger av såkorn om våren, ved å gi tilskudd til lagring av såkorn mellom kornsesonger. Ordningen gir økonomisk kompensasjon til såkornforretningene som lagrer såkorn ut over normal omsetning.

På tross av ordningen med tilskudd til beredskapslager til såkorn har blitt styrket de siste årene, har vi sett at det har vært for lite norsk såkorn tilgjengelig. Det har derfor i flere år vært nødvendig å redusere tollavgiftene og importere såkorn. Det har vært såkorn tilgjengelig i nabolandene, men ikke alltid av sorter og arter som er tilpasset det norske markedets behovet

eller særnorske dyrkingsforhold. Det er også en risiko for at vær og vekstforhold, som tørke eller vedvarende nedbør ved innhøsting, kan ramme våre naboland samtidig som Norge. Jeg mener derfor det er viktig å vurdere både innretningen og å styrke bevilgningen til ordningen for beredskapslagring av såkorn. Dette er en sak som vil bli drøftet under årets jordbruksforhandlinger.

Når det gjelder såfrø til andre jordbruksvekster er det over ordningen «Tilskudd til frøavl» i 2026 bevilget 26,56 millioner kroner over jordbruksavtalen. Ordningen har til formål å fremme dyrking og forsyning av frø av klimatilpassa sorter av gras, engbelgvekster, rotvekster og grønnsaker mv. Det gis over ordningen arealtilskudd til dyrkere av såfrø, pristilskudd og tilskudd for overlaging. Ordningen ble styrket med 3,5 millioner kroner i fjorårets oppgjør.

I tillegg til ordningene nevnt foran er tilskuddene over jordbruksavtalen til Graminor, Sagaplant og NMBU knyttet til planteforedling og settepotetavl viktig for å sikre såvare tilpasset norske forhold avgjørende for tilgangen av såkorn, såfrø og plantemateriale. Også disse ordningene ble betydelig styrket i fjorårets jordbruksoppgjør. Jeg vil på denne bakgrunnen og med tanke på at temaet drøftes i jordbruksforhandlinger anbefale at forslaget ikke vedtas.

2. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med beredskapslagring av matkorn til seks måneders lagring innen 2030.

Norge hadde statlige beredskapslagre for matkorn fram til 2003, da ordningen ble avvirket av Bondevik II-regjeringen. Forslagsstillerne bør kjenne godt til reetableringen som regjeringen fikk startet i 2024, og som skal være ferdig i 2029. Da skal lagrene tilsvare tre måneders forbruk på 82 500 tonn mathvete.

Formålet med beredskapslagre for matkorn er å styrke nasjonal matsikkerhet og sikre tilgang på basisvarer ved alvorlige kriser som kan ramme import eller innenlands produksjon. Beredskapslageret for matkorn ble dimensjonert til om lag tre måneders forbruk som et resultat av en samlet vurdering av risiko, nytte, kostnader og praktisk gjennomførbarhet. Lagrene skal fungere som en midlertidig buffer i en krisesituasjon, slik at myndigheter, næringsliv og forbrukerne får tid til å iverksette og tilpasse seg andre tiltak som for eksempel omlegging av produksjon og forbruk mv.

Tiltaket har en betydelig kostnad. I en situasjon der det er nødvendig med tydelige prioriteringer av de tiltakene som gir mest beredskap igjen for pengene mener jeg det er bedre å styrke matberedskapen gjennom andre tiltak enn gjennom å øke beredskapslagrene for matkorn ut over det allerede besluttede nivået, og anbefaler derfor at forslaget ikke vedtas.

3. Stortinget ber regjeringen etablere beredskapslagring for nødvendige matvarer hos dagligvarekjedene i alle regioner i Norge.

Lov om næringsberedskap fra 2011 legger opp til et tett samarbeid mellom myndigheter og næringsliv der begge parter har et selvstendig ansvar for opprettholdelse av egen virksomhet og dermed også bidra til ivaretagelse av samfunnets behov for varer og tjenester. Når myndighetene vurderer samfunnets behov slik at det er nødvendig med særskilte tiltak fra næringslivets side for å ivareta dem utover det virksomhetene finner forsvarlig eller nødvendig av kommersielle hensyn kan det gis pålegg om tiltak. Slike tiltak kan være knyttet til lagerhold, distribusjon og omsetning i alle ledd i forsyningskjeden. Eventuelle dokumenterte kostnader knyttet til slike pålegg skal etter loven dekkes av staten.

Et konservativt anslag på kostnaden for et nasjonalt beredskapslager for mat til befolkningen ligger i størrelsesorden om lag 50 milliarder kroner ved dekning for tre måneder, og om lag 100 milliarder kroner ved dekning for seks måneder. Anslagene tar utgangspunkt i kostnadsnivået for mat og drikke slik det fremgår av Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) referansebudsjett, og bygger på nøkterne forutsetninger om gjennomsnittlige forbruksutgifter per person. Tallene og eksemplet brukes kun for å gi et overordnet bilde av størrelsesordenen på en slik investering. Det inkluderer ikke kostnader knyttet til organisering, lagerkapasitet, drift, logistikk eller andre administrative løsninger.

Det arbeides for tiden med felles sivile planleggingsforutsetninger. Disse skal legge til rette for en helhetlig og robust sivil beredskap på tvers av sektorer, ved å fastsette nasjonale inngangsverdier for sivil beredskapsplanlegging i situasjoner der riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare. Tidsrammen og behovet for eventuell beredskapslagring bør ta utgangspunkt i disse. Det er imidlertid vårt inntrykk at dagligvarebransjen er robust og godt forberedt på å takle de fleste situasjoner uten særskilte statlige tiltak. Koronapandemien og krigen i Ukraina har vist dagligvarebransjens evne til omstilling og vi har fått testet beredskapsordningene- og systemene som matvareforsyningen i Norge bygger på, og de fungerer.

I noen deler av landet er det imidlertid større utfordringer både når det gjelder risiko og infrastruktur enn i andre deler av landet. Det er derfor utarbeidet lageroppbyggingsplaner for områdene nord for Ofoten. Disse kan med noen justeringer også brukes som grunnlag for lageroppbygging i andre deler av landet ved behov.

Dagens organisering av beredskapen for matvareberedskap er i stor grad knyttet til distribusjonsnettene. Dette er gjort på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsanalyser av forsyningskjedene. Denne ordningen gir stor grad av fleksibilitet for nærings og myndighetene i en krisesiden man gjennom dette leddet kan omfordele og prioritere varer innad i hver grossistsammenslutning, men i verste fall også mellom sammenslutninger ved at en distribusjonsnett leverer varer til en annen sammenslutnings dagligvarekjede. På denne bakgrunn anbefaler jeg at forslaget ikke vedtas.

4. Stortinget ber regjeringen utrede insentiver eller reguleringer som kan styrke desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat, slik at sårbarheten ved dagens sentraliserte strukturer reduseres.

Norsk forsyningsberedskap er tradisjonelt basert på å skape robusthet rundt næringenes ordinære organisering og infrastruktur. Det er riktignok kjøpt inn mobile lagerhaller for å kunne utvide lagringskapasiteten ved enkelte distribusjoner i kriser.

I Norge finnes det rundt 4000 matvarebutikker. I tillegg selges matvarer i en rekke andre butikker, i kiosker og på bensinstasjoner. Logistikk- og distribusjonssystemene er både robuste og fleksible. Det er store mengder matvarer tilgjengelig i alle delene av forsyningskjeden, og det tette samarbeidet som er etablert mellom myndigheter og næringsliv blant annet gjennom beredskapsorganisasjonen Rådet for matvareberedskap gir stor handlekraft i kriser.

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen